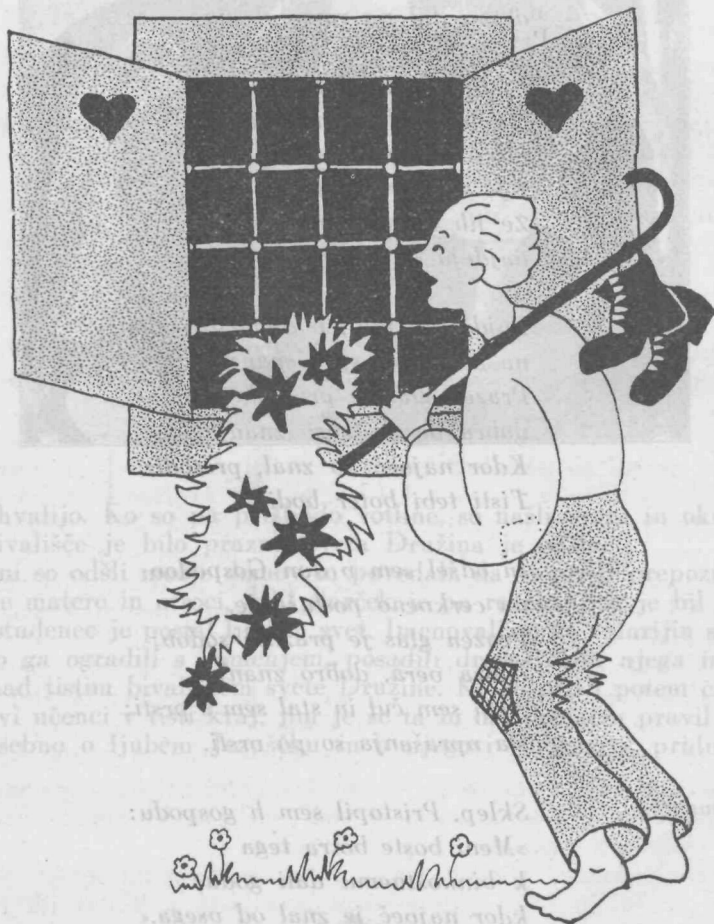

Lea Fatur:

Zgodba o porednem Jurčku.

(Tržaška.)

Bila je velika, bogata vas in bil je v njej ubog kajzar Jurče s svojo materjo Uršo. Kajzar ni imel repa pri hiši, razen mišjega, pa ti pride nekega dne vaški črednik in zahteva groš od kajzarjeve krave. Mati Urša se je razjezila, Jurček je pa vprašal: »Če plačam groš, mi moreš pasti kravo, če je tudi lesena?«

»Tudi, če je lesena,« je pritrdil črednik.

Jurče je plačal, črednik se je pa krohotal.

Popoldne je obtesal Jurče hrastov panj pred kajžo, zjutraj pa poklical črednika: »Hej črednik! Ne pozabi na mojo kravo.«

»Kje jo pa imaš?« se je začudil črednik.

»Plačal sem groš: moraš jo pasti, naj bo lesena ali železna,« je kričal Jurče.

Črednik je naložil tnalno na hrbet in jo odvrlekel na pašo.

»Glej, da mi jo napaseš in da se ne zgubi, sicer mi jo plačlaš!« je še naročil Jurče.

Črednik je vlačil par dni tisto tnalno, se ga naveličal in ga zažgal.

Zvečer je čakal Jurče na kravo. Črednik se je zarežal: »Volkovi so jo požrli.«

Jurče je grozil: »Plačaj jo ali pa daj kravo za kravo!«

Črednik ni prišel z denarjem. Jurče je počakal na čredo, ubil najlepšo županovo kravo in jo privlekel domov. Gostila sta se potem z materjo in nasolila mesa za zimo. S kožo se je napotil Jurče v mesto.

Prišel je v mraku do mlina in se spomnil, da je znan z mlinarjem. Ustavi se pri svetlem oknu in vidi, kako sedita vaški župan in mlinarica pri mizi, pred njima pa bokal vina, pečena gos in kolač. »Ravno prav pridem,« si misli Jurče in potrka na vrata. Mlinarica se obregne: »Kdo ne da miru?« Jurče prosi: »Priatelj vašega moža...« Mlinarica zakriči: »Zgubi se, potepuh!« Jurče sede na klop pred hišo in čaka.

Kmalu pride mlinar in potrka. Jurče gleda pri oknu v sobo. Vidi, kako je skrila mlinarica župana pod koritom, vino in kolač v omaro, gosko pa na peč. Potem odpre in prinese možu nezabeljene žgance in zelja. Jurče potrka, mlinar ga veselo sprejme in mu ponudi svojo večerjo. Jurče zajame parkrat, potem pa posluša pod mizo, kamor je bil vrgel svojo kožo. »Kaj ti pa ni vseč?« se zadere vanj mlinarica. »Morda žganci niso dobri za gospoda iz kajže?«

Ponižno odgovarja Jurče: »Dobri, dobri! Ali, če je kaj boljšega v bližini, ne gredo nezabeljeni žganci...« Mlinar hitro nastavi ušesa in vzdigne nos: »Kaj boljšega? Diši res kakor po gosji pečenki...«

»Jaz imam vedeža pod mizo,« reče Jurče. »Pravi mi, da je na peči pečena gos.« Mlinar skoči k peči in res prinese gos. Mastita se potem, da jima teče od brade. Mlinar pomisli: »Podal bi se požirek vina in kaj sladkega.« Jurče posluša vedeža pod mizo in pomaja z glavo: »Slišim, da sta vino in kolač v omari.« Mlinar skoči in prinese oboje. Mlinarica grdo gleda, kako se dedca zalagata, pa misli v strahu, kaj bo... Pomežikuje Jurčetu: »Ne povej za župana!«

Jurče posluša pod mizo in se prestraši: »Priatelj mlinar, sreča zate, da sem jaz tukaj! Sam zlodej je v tvoji hiši. Pa ne boj se! Vzemi debelo gorjačo, jaz ti posvetim. Vzdigni kadunjo in udari!«

In je udaril. S krikom je bežal hudi duh iz hiše, mlinarica je pa dala Jurčetu mošnjo s tolarji.

Zjutraj je spremil mlinar Jurčeta in ga prosil: »Prodaj mi vedeža!« Jurče, ki je komaj čakal te besede, se je branil: »Ne bi ga dal drugemu. Pa zavoljo dobre večerje ti ga dam za sto tolarjev. Veš, na videz je kakor kaka kravja koža. Obesi vedeža v dimnik. Od tam bo videl vse. Ne vprašuj ga pa takoj! Naj se prej udomači.«

Jurče je odšel in se zabaval par dni v mestu. Potem je privriskal v vas, se pokazal drugi dan v novi obleki, žvenkljal s tolarji in ponujal vsem pijače. Začudenim vaščanom je pripovedoval, da so kože v mestu silno drage, ker je ukazal turški sultan, da morajo nositi vsi Turki namesto šlebedrov škornje. Zdaj vse prodaja krave, da se je celó meso pocenilo.

Vaščani so se gledali. Šli so domov, poklali svojo živino in naložili par voz s kožami. Zjutraj so prišli v mesto in ponujali kože, govorili o turškem sultanu in o črevljih — pa strojarji so se smejali in uganili: »Nasedli so Jurčetu, kakor mu je nasedel mlinar, ki je kupil od njega kravjo kožo za sto tolarjev.«

Vaščani so se vrnili strašno jezni. Jurče je čutil na svojem hrbtu, po čem so kože, in je rekel materi: »Glava me boli; rad bi spal v postelji, da bi se prepotil.«

»Pa menjajva, Jurče, za nocoj,« je rekla mati, dobra kakor vse matere. »Kupila sem baš koš jajec in grem zjutraj zgodaj v mesto.«

Ponoč so pa prišli vaščani. Mislili so, da tepejo Jurčeta, pa so ubili mater. Jurček je našel mater mrtvo, se razjokal, jo umil, oblekel praznično, jo posadil na voz in koš jajec pred njo. Dan se je svital, ko se je ustavil ob mostu pred mestom. Mater je prislonil k zidu in koš pred njo, sam se je pa skril pod mostom.

Ko je odprl čuvaj mestna vrata, so začeli prihajati ljudje. Pripelje se gospod in gospa v zlati kočiji. Gospa zagleda jajca in pravi gospodu: »Kaka lepa jajca!« Gospod skoči iz kočije in vpraša: »Žena, koliko grošov za koš?« Ko žena ne odgovori, jo stresa za ramo — ženska se prevrže in pade v vodo. Gospod prebledi. Jurček pa skoči vanj: »To boste plačali, gospod!«

»Tiho, prijatelj, tiho!« prosi gospod in stisne Jurčetu mošnjo, polno zlata, v roko. Jurček prižvižga v domačo vas, sedi v krčmi in daje za vino. Vaščani se čudijo: »Odkod si se vzela, saj smo te vendar ubili!« Jurček jim razklada: »Zadnjič sem slišal, da je primanjalo lekarnam mrličev za zdravlila. Kupili so me in me obudili. Poglejte!«

Pa strese denar na mizo. Možje šepetajo med seboj. Drugo jutro pride pred mesto par voz in na njih — sami mrliči... Straža je trobila alarm in vpila: »Punt! Kmetje pobijajo gosposko!«

Naenkrat obsuje vaščane oborožena množica. Žene vaščane v mestno hišo. Ko jih mestni očetje zaslišijo, se začne smejati vse mesto. Osramočeni se vrnejo vaščani domov in prisegajo: »Ta je zadnja Jurčetova!«

Jurček je pričakoval, da bodo vaščane v mestu zaprli za par let. Sedel je baš v županovi krčmi in se pogovarjal, ko planejo župan, vaški kovač in mesar nanj, ga zvežejo in vržejo v klet.

Ko je obujal Jurček v kleti kesanje nad svojimi grehi, tačas so si hladili tisti trije možje jezo z vinom in ugibali, kako bi najbolje izplačali Jurčeta. Kovač ga je hotel ščipati z razbeljenimi kleščami, mesar ga je hotel odreti na meh, župan pa je razsodil: »Naježi, kovač, sod z žebliji, pa bomo zabili Jurčeta vanj, nesli ga na Triblek-goro in zakotalili v jezero pod njo. Tako bo umrl trojne smrti: naboden bo, zadušil se bo in utonil bo.«

Tako se je zgodilo. Zastonj je prosil in obljuboval Jurče, da ne bo uganjal več nobenih norčij. Štirje možje so nesli sod. Dolga je bila pot in vroče. Pod goro so se ustavili v krčmi ob jezeru, sod z Jurčetom so pa pustili pred hišo. Tedaj je prižvižgal mimo črednik vasi ob jezeru. Jurče zavpije: »Nočem je ne Marine, rajši me vrzite v vodo!« Črednik je vprašal: »Kdo pa je v sodu?« Jurče mu je povedal... Črednik se je začudil: »Bedak si prav zares, Jurče! Marina je vendar najbogatejše dekle v devetih farah.«

Jurček hitro poprime: »Odpri sod pa zlezi ti noter in jo dobiš.« Črednik menja z Jurčetom. Jurček vrže nase črednikov plašč iz sitja, vzame njegovo torbo in klobuk in žene ovce malo naprej ter tam počaka. Možje pridejo iz gostilne, naložijo sod in ga nesejo v reber. Črednik v sodu vpije: »Saj jo maram Marino, le izpustite me!« Možje se smeja: »Zmešalo se mu je!« Čredniku v sodu se zazdi, da nekaj ni v redu in začne prositi: »Pustite me ven, saj nisem jaz Jurče, vaški črednik sem.«

»Hohoho!« se zakrohota možje. »Ne boš nas, Jurče, nikdar več nas ne boš!« Pa sunejo sod, da se zakotali nizdol in štrbunkne v jezero.

Zadovoljni se potem vrnejo možje z gore in postanejo ob jezeru. A čudo božje! Glejte Jurčeta v pastirski obleki, za njim pa velika čreda ovac

in krav... Jurček pa možem razlaga: »Zelo lepo blago imajo tam doli, na dnu jezera. Kar na izbiro ga je, pasejo po širokih pašnikih pod vodo. Jaz nisem rad v mokrem, pa sem izplaval in z vlekel vse to za seboj. Poglejte!«

Župan pogleda može: »Jaz bom skočil prvi. Najboljše bo moje. Ko vam pomignem, pa skočite za menoj!«

Župan res skoči in se jamé utaplja. V stiski miga z rokami, da bi ga rešili; kovač in mesar pa razumeta, naj skočita za njim. Planeta v vodo in valovi vse tri zagrnejo.

Pravijo, da je Jurčeta ta šala vse življenje pekla in poslej ni več uganjal norčij.

Ivan Karintijofil:

Od Pliberka do Brda.

(Nadaljevanje.)

Vrbsko jezero je v zračni črti samo 8 km oddaljeno od Osojskega jezera. Hribovje, ki loči Vrbsko jezero od Osojskega, je naravna narodna meja med nemško in slovensko zemljo. Sicer segajo Slovenci, z Nemci pomešani, tudi še onstran tega hribovja, prav do Osojskega jezera. Po grebenu hribovja, ki loči obe jezera (Vrbsko in Osojsko), bi šla meja med Avstrijo in Jugoslavijo, če bi bili Slovenci pri glasovanju zmagali v obeh glasovalnih pasovih.

Celokupno glasovalno ozemlje je segalo od Karavank do vrh Svinje planine in do vrh Magdalenske gore. Glasovalno ozemlje je bilo razdeljeno o I. in II. glasovalno ozemlje. P r v o glasovalno ozemlje je segalo od Karavank pa do Vrbskega jezera, do odtoka iz Vrbskega jezera v Glino (eno uro južno od Celovca), do spodnjega teka reke Gline, ki se izteka v Krko, nato ob Krki gor do Mostiča, potem do vrh Svinje planine ter do vrh hribovja, ki loči dolino Drave od Labudske doline. — D r u g o glasovalno ozemlje je pa obsegalo: Celovec, Celovško ravnino tja do Krke. Gosposvetsko polje, slovensko ozemlje severno od Vrbskega jezera do razvodja med Vrbskim in Osojskim jezerom, ter je segalo na severu do vrh Št. Urške gore (ali Sv. Urha, 1015 m) in do vrh Magdalenske gore (1058 m).

Na severu se je torej meja glasovalnega ozemlja krila z narodno mejo med nemškim in slovenskim ozemljem. Velika napaka in krivica je bila le to, da nam mirovna konferenca v Parizu tega ozemlja ni kar enostavno prisodila, kakor bi bilo prav in pravično, marveč bi si ga morali šele izvojskovati potom glasovanja. A naše t. j. slovensko ljudstvo na Koroškem ni bilo zrelo za glasovanje, ker so Nemci v njem vsled dolgoletnega ponemčevanja, zlasti s pomočjo nemške šole, ubili narodno zavest.

Med Vrbskim jezerom, Dravo in Osojskim jezerom leže slovenske župnije: Dvor, Kostanje (800 m visoko), Strmec, Lipa, Domačale, Skočidol. Vlak vozi iz Celovca do Beljaka eno dobro uro (1 uro 10 minut).

Mesto ob severni strani Vrbskega jezera se moremo peljati iz Celovca v Beljak tudi skozi Rož na Podrožico in dalje mimo Baškega jezera. Južno od Vrbskega jezera napravi Drava velik ovinek proti jugu in teče v Rožu prav ob vznožju Karavank. Zato bi bila Drava kot državna meja med germansko in slovansko državo (Avstrijo in Jugoslavijo) ne samo iz narodnega, marveč tudi iz gospodarskega stališča nesprejemljiva.